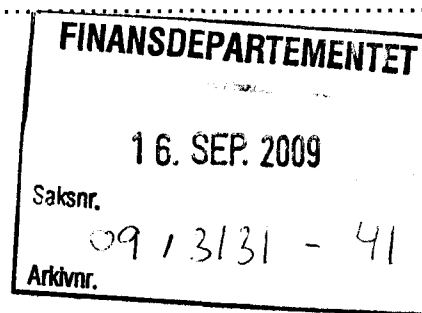

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 09/3131 FM MAO

Vår ref.: 09/74463

Dato: 15.09.2009

Høring – utredning om brede pensjonsordninger

Det vises til høringsbrev av 9. juni 2009 fra Finansdepartementet vedrørende utredning om brede pensjonsordninger. Arbeids- og velferdsdirektoratet har gjort seg kjent med innholdet.

Arbeids- og velferdsdirektoratet ser utredningen som et godt innspill for videre utvikling av tjenestepensjon for ansatte i privat sektor som en del av vårt samlede pensjonssystem.

I utredningens kapittel 3.5. står følgende ” Forståelsen av samspillet mellom pensjonssystemets ulike deler er viktig fordi det legger grunnlaget for innsikt i pensjonsrettighetenes oppbygging for den enkelte arbeidstaker, og for den enkeltes mulighet til å planlegge sin inntekt som pensjonist. Samspillet har også betydelige samfunnsøkonomiske virkninger blant annet når det gjelder arbeidstakermobilitet og villigheten til å stå lenger i arbeid”. Arbeids- og velferdsdirektoratet har, som forvalter av folketrygden, erfaring med at mange brukere synes det er vanskelig å få oversikt over egne pensjonsrettigheter totalt sett og at brukerne ikke ser det som enkelt å skille de ulike pensjonsinnretningene og pensjonsproduktene i Norge fra hverandre. Vi ser det slik at den fleksibiliteten som innføres i folketrygden med Pensjonsreformen vil forsterke dette. Vi er derfor enig i at forståelsen av samspillet i det samlede pensjonssystemet i Norge er viktig både for brukerhensyn og samfunnspolitiske hensyn.

Kap.3- Det norske pensjonssystemet

Som omtalt i utredningens kapittel 3, omfattes det norske pensjonssystemet av tre hoveddeler; alderspensjonen i folketrygden, tjenestepensjoner og andre arbeidsmarkedsrelaterte ordninger og individuelle pensjonsordninger.

Folketrygdens alderspensjon er universell og de samme opptjenings- og uttaksregler gjelder for alle som oppfyller medlemskapskriteriene. Ny alderspensjon i folketrygden vil i langt større grad enn dagens folketrygd støtte opp under yrkesdeltakelse, ved at alle opptjeningsår vil ha betydning for ytelsen, samt at senere uttak vil bidra til høyere årlig utbetaling. Det nye regelverket for alderspensjon i folketrygden gir grunnlag for å vurdere visse sider ved tjenestepensjonsordningene. Hensikten må være at tjenestepensjonsordningene skal støtte opp under viktige mål i pensjonssystemet knyttet til fleksibilitet og at det skal gi pensjonsmessig uttelling å stå lenger i arbeid.

Utover visse krav som må være oppfylt for å kvalifisere for skattefavorisering er det liten grad av standardisering på tvers av tjenestepensjonsordninger. Vi oppfatter at graden av standardisering i tjenestepensjonsordningene og eventuelt på hvilke områder, er et sentralt prinsipielt spørsmål, og som berører forholdet til folketrygden og tjenestepensjonsordningenes rolle i det samlede pensjonssystemet.

Vi mener, i tråd med de nåværende hovedprinsipper som det samlede pensjonssystemet bygger på, at ytelser som har en stor grad av universalisme og standardisering hører naturlig inn under folketrygden. I den grad man generelt måtte ønske at arbeidsinntekt skal gi høyere pensjonsopptjening, er en nærliggende og enkel måte å gjøre det på, å øke opptjeningsprosenten og/eller taket i folketrygden. En slik ordning er av utvalget drøftet i kapittel 9.2.1, og er kommentert nedenfor.

Når det gjelder tjenestepensjoner, som er å oppfatte som en del av de samlede lønns- og arbeidsbetingelser, er det naturlig at det er et visst rom for tilpasning innenfor ordningen. Vi oppfatter at utvalgets forslag om nye produkter i form av hybridmodeller også kan brukes i en situasjon med valgfrihet, for eksempel med hensyn til sjenerøsitet i ordningen.

Pkt 7.3.4 / 9.1.1 / 9.1.2 - Hybridordninger og reduksjon av uønskede mobilitetsvirkninger

Vi støtter hybridordninger som et prinsipp som vil være godt tilpasset ny folketrygd, og som gir en bedre balanse når det gjelder deling av risiko mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, enn det henholdsvis ytelsesbaserte og innskuddsbaserte ordninger gir. En sterk grad av frivillighet i overgang til hybridordninger reduserer imidlertid muligheten til å gjøre det samlede pensjonssystemet mer oversiktlig for den enkelte.

Dersom en slik frivillighet medfører at vi fortsatt får betydelige innslag av tjenestepensjonsordninger uten alleårsregel, vil dette også gi problemer med å løse mobilitetsutfordringene ved jobbskifter innenfor privat sektor, som nevnt i høringens kapittel

9.1.2. Vi er derfor av den oppfatning av at man bør vurdere å gå lenger enn å åpne for hybridordninger i lovverket som utvalget foreslår i kapittel 9.1.1. For å få til en raskere overgang til slike ordninger, bør man vurdere å lovpålegge prinsippet om alleårsopptjening i privat tjenstepensjon. Dette kan skje enten gjennom å utvide kravene til obligatorisk tjenstepensjon, som skissert i høringens kapittel 7.1.3, eller gjennom å skjerpe kravene til skattefavorisering i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. Som skissert i kapittel 9.1.1 må det i tilfelle innføres overgangsordninger for å sikre eksisterende rettigheter.

Pkt.9.1.2- Alderspensjonens varighet

Utvalget tilrår i pkt.9.1.2 at det utredes om minstekravet til opphørende alderspensjoners varighet i tjenstepensjonsordninger bør økes. Utvalget drøfter også om det bør oppstilles krav om at alderspensjonen må utbetales til en viss alder.

Innføring av fleksibel pensjonsalder i ny alderspensjon vil kunne medføre tidligere uttak enn i dag. Vi mener at det i vurderingen av minstekrav til varighet at alderspensjon, bør legges til rette for at pensjonen utbetales til minimum 77 år. Man vil da sikre at pensjonister ikke blir stående uten tjenstepensjon i en urimelig lang periode av pensjonisttilværelsen. Særlig vesentlig antar vi at dette vil være for kvinner. Forventet levealder ventes å øke ytterligere i årene som kommer og det bør også vurderes om varigheten bør økes i tråd med økt levealder ved at man foretar en levealderjustering av minimumskravet for alderspensjonens varighet. Man bør samtidig vurdere å tilpasse maksgrensene for innskudd i tjenstepensjonsordningene, for å sikre at virksomhetene har tilstrekkelige muligheter for å kunne kompensere økt utbetalingsperiode ved å øke innskuddene.

Pkt.9.2.1- Lovpålagte bredere pensjonsordninger

Utvalget drøfter i avsnitt 9.2.1 en statlig fellesordning, men går ikke nærmere inn på et slikt forslag ut fra en vurdering av at det ligger utenfor det mandatet som er gitt. Hvis det er aktuelt å gå videre med et slikt forslag, mener NAV det vil være aktuelt å legge forvaltningen av en slik ordning til NAV. En slik ordning vil ha høy grad av standardisering og universalisme, og ut fra et brukerperspektiv mener vi at en felles forvaltning med folketrygden vil bidra til enkelhet og oversiktighet. Det er imidlertid flere forhold ved en slik ordning som vil måtte utredes videre. Dette gjelder blant annet kapitalforvaltningen i en slik ordning, og bruk av allerede etablerte miljøer i den sammenheng.

Pkt.9.1.1- Overgangsordninger

I avsnittet om overgangsregler er det i kapittel 9.1.1 sagt at det bør vurderes overgangsregler for privat tjenestepensjon, bl.a. ut fra det hensyn at tjenestepensjonene skal tilpasses ny folketrygd og utformingen av denne for de ulike årskullene. Vi vil her samtidig legge til at ny AFP for privat sektor er utformet med et tidsbegrenset tillegg mellom 62 og 67 år, som er innført med tanke på at tjenestepensjon etter dagens regler utbetales først fra 67. Det mest oversiktlige fra et brukerperspektiv er helt klart at alderspensjon fra folketrygden, AFP og tjenestepensjon kan tas ut samtidig. Vi er derfor av den oppfatning at den lovpålagte nedre aldersgrensen for uttak av privat tjenestepensjon bør reduseres til 62 år. Reglene for utmåling av ny AFP kompliseres dessuten betydelig av det tidsbegrensede tillegget, og det vil også være til stor fordel både fra et brukerperspektiv og fra et veiledningsperspektiv om AFP i stedet kan utmåles som et livsvarig påslag til alderspensjonen.

Ved tilpasning av regelverket for privat tjenestepensjon til folketrygden, vil det også kunne bli spørsmål om privat tjenestepensjon bør kunne medregnes i vilkåret for uttak av alderspensjon før fylte 67 år – det vil si at pensjonen ved fylte 67 år må overstige minstepensjonsnivået. Så lenge privat tjenestepensjon kan utformes som en tidsbegrenset ytelse, og så lenge reguleringen av ytelsen typisk vil avvike fra reguleringen av pensjon fra folketrygden, vil vi fraråde dette, ettersom medregning av privat tjenestepensjon i vilkåret for uttak vil kunne medføre at den enkelte pensjonist likevel faller under minstepensjonsnivået ved 67 år eller senere.

Pkt 9.1.3- Overordnede perspektiver

For mange oppfattes det som komplisert å få oversikt over sine samlede pensjonsrettigheter, og hvilke ytelser de vil gi dem som pensjonist. Dette kan også bidra til at en del synes det er vanskelig å treffe rasjonelle beslutninger med hensyn til sparing og yrkesdeltakelse. Den enkelte institusjon har ansvar for de ytelser den forvalter. Det er imidlertid ingen som har ansvar for å bistå med kunnskap og veiledning om ordningene på tvers, og om de samlede ytelser.

Utvalget drøfter blant annet i kapittel 9.1.3 betydningen av å ha et praktisk grunnlag for innsyn og kunnskap om sine pensjonsrettigheter. De foreslår utvidelse av informasjons- og pensjonsportaler som et tiltak for dette. NAV er enig i at dette er viktig, og viser i den sammenheng til etableringen av Din Pensjon som et viktig verktøy for å gi den enkelte støtte til å vurdere sine framtidige pensjonsrettigheter i folketrygden, og til det gode samarbeidet som er etablert med Norsk Pensjon. Gjennom dette samarbeidet har den enkelte muligheter til å få et samlet bilde av sine pensjonsrettigheter. Den omfattende pensjonsreformen som skal gjennomføres, gir samtidig grunnlag for å vurdere om det er behov for å gå lenger i å plassere et ansvar for å gi en instans et spesielt ansvar for helhetlig informasjon til brukerne. Et av

målene med NAV-reformen har vært at brukerne skal møte en helhetlig velferdsforvaltning. Det kan være naturlig at dette omfatter en helhetlig informasjon på pensjonsområdet. Dette vil kreve en gjennomgang og avklaring av oppgaver og ansvarsforhold i forhold til andre aktører.

Med vennlig hilsen

Tor Saglie
Arbeids- og velferdsdirektør

Hilde Olsen
Direktør, Pensjon og ytelser

Kopi: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, postboks 8019 Dep, 0030 Oslo